

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Пламен Александров Панайотов

относно дисертационния труд на тема **„Престъпления против брака и семейството”** от Лидия Лъчезарова Пенева-Стоилова за получаване на образователната и научна степен „доктор” в област на висшето образование
3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, специалност Наказателно право

Представеният дисертационен труд е в обем от 276 страници и се състои от увод, три глави и заключение. Работата съдържа и списък на използваните съкращения, както и библиография.

Преди всичко следва да се отличи осъщественият от докторантката Лидия Пенева системен и задълбочен анализ на разглежданата група престъпления - тези, които засягат предбрачните, брачните и семейните отношения. Те са обособени по Раздел I на Глава четвърта от особената част на българския НК. Актуалността на изследването се обуславя от подчертания стремеж да се идентифицират проблемите при тълкуването и прилагането на тяхната уредба, в това число и след осъществените в нея изменения и допълнения през 2019 година. За достигнатите резултати способства и добре подбрана система от методи на изследване – исторически, сравнителноправен, правнологически и други. Направен е исторически анализ на развитието на уредбата на престъпленията против брака и семейството според българското наказателно законодателство. Същевременно дисертационният труд се отличава с обстоен сравнителноправен преглед на наказателноправната уредба на множество държави в разглежданата област. Сред тях са не само тези, на чието

законодателство е отделено специално внимание в третата глава на дисертацията - Германия, Гърция, Франция, Русия, САЩ, но и множество други, върху особености на законодателството на които е акцентирано в хода на цялото изследване - Дания, Естония, Литва, Нидерландия, Полша, Словения, Унгария, Чехия и др. За практическата ползност на труда допринася анализът на значителна по обем съдебна практика по разискваните проблеми - както на ВКС /ВС/, на районни, окръжни и апелативни съдилища, така също и на Европейския съд по правата на човека.

За успешното реализиране на целите на дисертационния труд допринася съчетанието между задълбочената теоретична подготовка на авторката, основана на системно участие в различни форми на следдипломна квалификация, от една страна, с практическата ѝ дейност като юрисконсулт, помощник-нотариус, а от 2021 г. - като съдебен помощник в районен съд, от друга страна.

По темата на дисертационния труд Лидия Пенева има четири научни публикации.

Изследването се отличава и с конкретни приносни моменти, по-съществените от които са следните:

- анализирани са относими към темата на дисертацията източници не само на вътрешното, но и на международното право, както и на правото на ЕС;

- изяснени са особеностите на всички състави на разглежданите видове престъпления;

- обоснована е възможността за осъществяване в съвкупност на престъпленията по чл. 176, ал. 1 и чл. 313, ал. 1 НК;

- изяснено е отношението между съставите на престъпления по чл. 177, ал. 1 и чл. 143, ал. 1 НК;

- осъществена е основателна критика към формулирането на разпоредбите по чл. 177, ал. 3 и 4, което води до основания за недоразумения при тяхното тълкуване и прилагане;

- съпоставително са разгледани съставите на престъпления по чл. 136-141 НК /съставите на злепоставяне/ и този на престъплението по чл. 181 НК;

- мотивирана е необходимостта от разгърната позитивна уредба на сурогатното майчинство. Едва при наличието на такава уредба може да се предвиди, че нарушаването ѝ води и до наказателноправни последици;

- в съответствие с достигнатите изводи в хода на изследването са направени редица добре обосновани предложения *de lege ferenda*. Сред тях следва да се подкрепят и такива, възприемането на които би довело до декриминализация на посегателства, характеризиращи се с относително по-ниска степен на обществена опасност.

Като имам предвид изтъкнатите общи достойнства и конкретни приноси моменти на дисертационния труд препоръчвам неговото отпечатване. При подготовката му за отпечатване би могла да се съобрази следната препоръка, целяща прецизирането му: заглавието на Глава трета да се приведе в съответствие с основното ѝ съдържание - в нея не се анализира международен наказателноправен режим /не се разглеждат източници на международното право/, а е анализирано наказателното законодателство на някои държави в разглежданата област.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложеното считам, че предложеният дисертационен труд на тема „Престъпления против брака и семейството” отговаря на всички изисквания, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България, поради което давам положителна оценка и предлагам да бъде присъдена на Лидия Лъчезарова Пенева-Стоилова образователната и научна степен „доктор”.

гр. София

Изготвил становището:

юли 2023 г.

/проф. д-р Пламен Панайотов/